

EXAMENSARBETE

Våren 2015

Sektionen för Lärande och Miljö
Förskollärarytbildning, utbildningsvetenskap
Avancerad nivå 15 hp

Inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken

Författare

Jessica Malmgren

Cecilia Petersson

Handledare

Sara Lenninger

Examinator

Christel Persson

Environmental significance on children`s learning in their play

A study of indoor environment at preschool

Abstract:

Syfte med studien är att utforska hur pedagoger ser på inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken.

Det vi vill ta reda på är hur pedagogerna anser att en miljö bör inredas för att på bästa sätt uppnå barns lärande i leken.

Studien är gjord utifrån en kvalitativ metod, där vi utgår från det sociokulturella perspektivet.

Metod var att intervjua åtta pedagoger på två olika förskolor i två olika kommuner, respondenterna är både förskollärare och barnskötare. Frågeställningarna som vi använder oss av i vår studie är:

Hur anser pedagoger att inomhusmiljön skall utformas för att på bästa sätt utveckla barns lärande i leken?

Hur utformar pedagogerna miljön på förskolan så att det främjar barnens lek?

Resultatet som framgår av vår studie visar på att pedagogerna menar att det är barnens behov och intressen som styr utformningen av inomhusmiljön på förskolan. Det är pedagogerna som tillsammans med barnen som ska anpassa miljön efter de barn som befinner sig där just nu. Det är alla pedagogers ambition att observera barnen så att de kan inreda och utforma miljön så att det blir stimulans för alla barnen.

I texten använder vi begreppet pedagog, vilket kan syfta både till barnskötare och förskollärare.

Nyckelord: Förskola, Lek, Lärande, Miljö, Pedagog

Innehållsförteckning

<i>Environmental significance on children`s learning in their play</i>	2
<i>A study of indoor environment at preschool</i>	2
Abstract:	2
Förord:	4
1 Inledning	5
1.1 <i>Bakgrund</i>	6
1.1.1 <i>Lekmiljöns historiska bakgrund i förskolan</i>	6
1.2 <i>Läroplanen</i>	7
1.3 <i>Syfte</i>	8
1.4 <i>Problemformulering och forskningsfrågor</i>	8
1.5 <i>Centrala begrepp</i>	9
Inomhusmiljön	9
Lek.....	9
Lek och lärande	10
1.6 <i>Disposition</i>	10
2 Forskningsöversikt	11
2.1 <i>Utvecklingspedagogik</i>	11
2.2 <i>Variationsteori</i>	12
2.3 <i>Sociokulturellt perspektiv</i>	13
2.4 <i>Urval av teorier</i>	13
2.5 <i>Barnperspektiv och barns perspektiv</i>	14
2.6 <i>Pedagogiska miljöer</i>	14
3 Metod	16
3.1 <i>Urval</i>	16
3.1.1 <i>Presentation av pedagogerna</i>	17
3.2 <i>Etiska aspekter</i>	18
3.3 <i>Genomförande</i>	19
3.4 <i>Bearbetning</i>	19
4 Resultat	20
4.1 <i>Resultat</i>	20
4.1.1 <i>Pedagogernas syn på den fysiska inomhusmiljön</i>	20
4.1.2 <i>Hur pedagogerna skapar en fysisk inomhusmiljö för barns lärande i leken</i>	22
5 Diskussion av resultat	24
5.1 <i>Metoddiskussion</i>	25
6 Avslutande diskussion	27
7 Slutsats	30
Bilaga 1	31
Bilaga 2	32
LITTERATUR	33
Elektroniska källor	36

Förord:

Detta examensarbete på Högskolan Kristianstad är en studie där vi intervjuat pedagoger om deras syn på inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken.

Denna undersökning har ökat vår kunskap om vilken betydelse inomhusmiljön har för barns lärande i leken. Efter att vår undersökning är slut ser vi hur viktig miljön är för barnen på förskolan. Efter denna studies slut är vår ambition att vidareförmedla till våra kolleger vikten av att utgå från barnperspektivet i utformningen av miljön.

Vi vill tacka våra kollegor på våra respektive arbeten som har stöttat och sett till att vi haft möjligheten att gå denna utbildning.

Ett stort tack till våra förskolechefer Cathrine Mjöbo och Monica Ekholm som har gett oss denna möjlighet, samt trott på oss under hela denna utbildning.

Vi vill tacka alla som ställt upp under våra intervjuer.

Ett extra stort Tack till våra stöttande familjer som har stått ut med oss under denna period, tre och ett halvt år då vi inte alltid varit så närvarande och tillgängliga för dem där hemma.

Vidare vill vi tacka varandra för ett roligt och givande samarbete under hela skoltiden och då inte minst under examensarbetet, vi har haft många härliga skratt!

För allt stöd, respons och din tillgivenhet under arbetet med uppsatsen vill vi härmed tacka vår handledare Sara Lenninger. Vid våra handledningstillfällen hade vi många bra diskussioner som ofta utmynnade i skratt.

Genarp 2015-05-24

1 Inledning

Med nästan 20 års erfarenhet i förskolevärlden, har vi båda märkt och upplevt hur synen på inomhusmiljön har förändrats på förskolan. Vi har båda ett stort intresse i att skapa en väl förberedd fysisk inomhusmiljö för barnen som både utvecklar, inspirerar och utmanar barnen i deras lek. Efter avslutad utbildning är det enligt förskolans uppdrag nu vi som förskollärare som har det övergripande ansvaret tillsammans med våra kolleger. Här ska vi erbjuda barnen en miljö som skapar förutsättningar för utveckling och lärande.

Vi har beaktat den utbildningsvetenskapliga kärnan på ett sätt där vi har knutit inomhusmiljön till en delaktighetsprocess.

Med lek menar vi det som barnen gör hos oss på förskolan, allt från att leka rollekar, av- och påklädnad, matsituationer till att bearbeta händelser och erövra sig ny kunskap. Enligt Lillemyr (2002) mår barn bra av att leka, i leken blir barn intresserade och motiverade. Vidare skriver han att när barn leker blir det variation i lärandet. Leken spelar en stor roll för barns lärande och utveckling, för att barnen ska känna en meningsfullhet måste lärandet vara anpassat till det enskilda barnet.

I förskolans läroplan (hädanefter Lpfö 98/10) återkommer leken som ett viktigt moment i pedagogiska sammanhang. Man kan tydligt läsa i Lpfö 98/10 att alla som arbetar i förskolan skall samarbeta för att tillsammans ge barn en god miljö för utveckling, lek och lärande.

Vårt intresseområde i studien är den fysiska miljön i förskolan. Enligt pedagogikforskaren Roger Säljö vid Göteborg universitet (2010) menade Vygotskij att rummens miljö i förskolan är grunden för barnens utveckling och lärande. Därför valde vi att utgå från Vygotskijs sociokulturella synsätt i denna studie. Vidare menar Vygotskij att ett rum kan både främja och komplicera barns lärande (Strandberg, 2006). Detta synsätt framhåller att det är i omgivningen (miljön) som barn lär genom att samspela med andra, lyssna och iaktta. I Reggio Emilia benämns miljön som den tredje pedagogen, att miljön ska vara innehållsrik och ge barnen upplevelser där man lockar fram deras lust och kreativitet.

Vi har upplevt under de år vi arbetat inom förskolan, att om inte miljön är förberedd och utformad efter barnens behov är det lätt att barngruppen upplevs som rörig och stökig. Vi har även upplevt att kollegor utgår ifrån sitt eget intresse och inte utifrån barnens när miljön iordningsställs. Vi vill med detta arbete göra pedagoger uppmärksamma på vilken betydelse den fysiska inomhusmiljön har för barns lärande i leken. Den fysiska miljön på förskolan ska

tillgodose barnens behov samt inspirera dem till lek. Vidare vill vi göra pedagoger medvetna om att den fysiska miljöns utformning har stor betydelse för barns lärande (Pramling, Samuelsson & Sheridan, 2006). Vi båda har varit med när förskolor ska starta upp en ny avdelning, en av oss har även fått vara med i planeringen och hjälpt till att iordningställa inomhusmiljön av en helt nybyggd förskola. Vi har båda ett stort intresse i hur barnen påverkas av miljön de befinner sig i och vilken betydelse miljön har för barns utveckling i leken. Det är arbetslagets uppgift att samarbeta så att det skapas en god miljö som främjar barns utveckling. Miljön i förskolan ska vara inbjudande, där ska barnen finna det lustfyllda lärandet i leken (Lpfö 98/10).

Barnen formas av den miljö som de befinner sig i, enligt Nordin-Hultman (2004), är det hur pedagogerna utformar miljön som speglar vår syn på vad barnen behöver, d.v.s. vilka möjligheter vi erbjuder barnen. När vi som pedagoger är närvarande med barnen och utgår från ett barnperspektiv kan vi lättare erbjuda en miljö som intresserar och utmanar barnen. Leken har stor betydelse för barns utveckling och lärande, det är i leken som barn kommunicerar och utvecklar ett samspel. Vi anser med vår erfarenhet att barn i förskolan interagerar dagligen med varandra. Här har vi som pedagoger ett ansvar för hur utformningen av miljön främjar barnens samspel. Här är det vårt uppdrag som pedagog att skapa en förberedd miljö för barnen där de har möjlighet att i lugn och ro få utvecklas i leken. I leken går barnen in i andra roller, leken blir en social utveckling där barn lär av varandra (Lillemyr, 2002).

1.1 Bakgrund

Inomhusmiljöerna på förskolorna kan se olika ut beroende på vilken förskola man tittar på. Det är pedagogerna som inreder och utformar miljön, efter både sitt eget samt efter barnens intresse. Som vi kan läsa i Lpfö 98/10 så ska miljön vara inbjudande, främja barns lek och deras lustfyllda lärande. Miljön skall utformas från barnens intresse där barn utvecklar nya kunskaper och färdigheter.

1.1.1 Lekmiljöns historiska bakgrund i förskolan

Förskolan var förr en plats som barnen var på när deras föräldrar arbetade, det var bara en plats för omsorg och tillsyn, barnen var då inte delaktiga i utvecklingen eller i ett lärande.

Från 1800-talets mitt var småbarnsskolans syfte att ge barnen uppfostran och omvårdnad. Man ansåg inte att barnen endast skulle utveckla kunskap utan här var fostran i fokus, att barnen

skulle lära sig ordning, renlighet, och lydnad samt att uppmärksamma andra. Det var den tyske pedagogen Fröbel som grundade Kindergården år 1840 i Tyskland. (Vallberg Roth, 2011).

Det fanns möjlighet för barnen att under rasterna leka ute. Det var först när Fröbel introducerade lekgåvorna under 1800-talet som det tillkom mer lekvänlig utrustning. Leggåvorna hjälpte barnen att själva utforska och se nya lösningar och olika sammanhang. Syftet med lekgåvorna var att främja barnens fantasi. En av lekgåvorna som han skapade var en klosslåda med olika klossar som alla hade ett logiskt geometriskt samband. Först på 1860-talet började man anse leken som viktig och man började använda Frøbels lekgåvor i verksamheten (Fock, 2008).

I början av 1900-talet och fram till dess mitt så utvecklades barnträdgårdarna. Barnträdgården skulle vara en avlastning för modern och barnet behövde vistas i en pedagogisk och ändamålsenlig miljö som främjade deras utveckling. Enligt Myrdahl skulle barnträdgården vara till för alla. Barnträdgården var ombesörjd av staten (Myrdahl, 1935).

Under början av 1900-tal betonas sånger, fingerlekar och sagors betydelse. Dessa ska gestalta barnens värld och handla om vardagliga sysslor i hemmet eller i närmiljön.

Alva Myrdahl var en viktig person för synen på lek. Hon skrev en skrift som heter ”Riktiga leksaker”. Det skrevs listor på lämpliga leksaker och det var både inne- och ute leksaker som nämndes. Hon påpekade att den fria leken var viktig och att ledda aktiviteter såsom rytmik, sång, sagor och samtal skulle vara i kortare stunder (Myrdahl, 1935).

Från 1980 fram till idag har det hänt mycket inom förskolan. 1987 kom ett pedagogiskt program för förskolan, riksdagen beslutade 1985 om förskola för alla. I detta program fanns det inte mycket att läsa om inomhusmiljön på förskolan. 1989 kom det ut nya råd från socialstyrelsen om vilka rum det bör finnas på en förskola. Loris Malaguzzi (1921-1994) har från slutet av 1900-talet fram till idag inspirerat förskolor med sin pedagogiska filosofi Reggio Emilia. Inom Reggio Emilia har miljön stort pedagogiskt värde att man kallar den för den tredje pedagogen. Här skall de olika rummen på förskolan inspirera, utmana och uppmuntra barnen till ett utforskande och kunskapssökande (Wallin, 1996).

1.2 Läroplanen

En viktig del för förskolan i det nya utbildningssystemet var införandet av Lpfö 98. Införandet av en egen läroplan innebar att förskolan fick mer preciserade mål än tidigare. Staten bestämde

mål och riktlinjer för förskolans verksamhet och kommunen ansvarar för att varje förskola arbetar mot dessa mål. I förskolan finns det inga lärandemål som barnen skall uppnå, här arbetar man med strävansmål. Förskolans strävansmål gör det möjligt även för föräldrar och barn att veta vilka möjligheter de har och vad de kan förvänta sig av förskolans verksamhet.

I läroplanen går det att läsa inledningsvis om förskolans värdegrund och uppdrag samt om de mål och riktlinjer som den innehåller. Vidare kan man läsa att förskolans uppdrag har förtydligats genom att tydligt skriva om miljöns betydelse för lärandet i leken. Det är barns intresse och behov som ska lägga grunden för utformningen av miljön, samt för planeringen av den pedagogiska verksamheten (Arnér, 2009). Barnen bör erbjudas en miljö som är trygg och som främjar barns lek och aktivitet. Miljön som både ska vara social och kulturell ska stimulera barnen så att deras kompetens utvecklas inom det sociala och kommunikativa, (Lpfö 98/10). Direktiven i läroplanen talar om vilket ansvar förskolelärare samt arbetslaget har för att nå de uppsatta målen. Det handlar mer om de olika processerna i verksamheten än det färdiga resultatet. För många barn är det själva görandet av en aktivitet som är det viktiga och inte slutprodukten. Miljön ska vara inbjudande för barnen, den ska vara innehållsrik och locka barnet till det lustfyllda lärandet (Lpfö 98/10). Precis som Strandberg (2006) anser är utformningen av miljön är av stor betydelse för barns utveckling.

1.3 Syfte

Vårt syfte med denna studie är att undersöka några verksamma pedagogers uppfattningar och tankegångar om den fysiska inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken. Vi vill undersöka hur man som pedagog kan inreda miljön inomhus för att stimulera och synliggöra barns lärande i leken.

1.4 Problemformulering och forskningsfrågor

På förskolan läggs grunden för det livslånga lärandet. I detta arbete lägger vi vikt vid att leken har en central funktion för barns lärande. Viktigt är att den fysiska miljön barnen befinner sig i bör vara anpassad så att det blir lustfyllt och att barnen blir stimulerade i sin lek (Lillemyr, 2002).

Här ligger Vygotskijs syn på det sociokulturella perspektivet på barns lärande i leken som en grund. Barn utvecklas och lär i samspel med varandra, lärandet börjar som en social aktivitet i

den miljö där barnen befinner sig (Strandberg, 2006). I Vygotskij (1967) ”Play and its role in the mental development of the child” menar han att miljön och kulturen barnen befinner sig i har betydelse för deras utveckling och lärande. I leken får barnen utlopp för sin kreativitet, här utvecklar de en medvetenhet om världen och bearbetar upplevelser som de varit med om.

- Hur anser pedagoger att inomhusmiljön skall utformas för att på bästa sätt utveckla barns lärande i leken?
- Hur utformar pedagogerna inomhusmiljön på förskolan så att de främjar barnens lärande i leken?

1.5 Centrala begrepp

Inomhusmiljön

I denna studie intresserar vi oss för hur inomhusmiljön på bästa sätt utformas för barns lärande i leken. Vi har här valt att presentera två av de begrepp som vi anser har stor betydelse för barn i förskolan.

Enligt Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) är barnens lärande viktigt och miljön på förskolan som barnen vistas i är en stor del av deras vardag. Genom att erbjuda barnen en inspirerande inomhusmiljö där de får möjlighet att själv utforska skapar vi tillfällen för barnen där de kan utvecklas och få ett nytt lärande (Lillemyr, 2002). Barn inspireras av den miljö de befinner sig i, därför bör vi pedagoger som arbetar i förskolan utforma innemiljön efter barns behov och intressen.

Det pedagogiska materialet på förskolan utgör således möjligheter – eller brist på möjligheter – att skapa intressanta aktiviteter och att ställa sig i givande och lärorik relation till omgivningen (Nordin-Hultman, 2004).

Lek

Enligt Pramling Samuelsson och Sheridan så stimulerar barnen sin fantasi i leken när de får möjlighet att själv utforma innehållet i sina lekar. Vidare menar Pramling Samuelsson och Sheridan att det är de vuxna tillsammans med barnen som skapar möjlighet i inomhusmiljön som främjar barns lärande och utveckling i leken. Även Vygotskij (1995) menar att leken är viktig för barns utveckling, det är i leken som barnen bearbetar sina upplevelser och lägger grunden till utveckling. Leken kopplat samman barns fantasi och verklighet på ett kreativt sätt

(Granberg, 2000). Med fantasins hjälp blir verkligheten begriplig för barnet. All verksamhet i förskolan bör bygga på och utgå från leken, de är här med fantasins hjälp som verkligheten blir begriplig för barnen (Granberg, 2000).

Lek och lärande

Barn upptäcker och provar på nya saker i sin vardag, i den miljö som erbjuds på förskolan. Granberg (2000) menar att om pedagoger är medvetna om vilken betydelse som leken har för barns lärande och tillåter barn att lära på ett lekfullt sätt, så kan barn lära sig allt genom leken. Om man som pedagog vill lära barnet något är det viktigt att vi lyckas fånga deras intresse och uppmärksamhet (Pramling, Samuelsson & Sheridan, 2009).

Vygotskij menar att med det sociokulturella perspektivet utvecklas lärande i leken i samspel med andra, att miljön man har runt sig påverkar individen samt att kulturen är ett viktigt perspektiv (Vygotskij, 1995).

1.6 Disposition

Vår studie är indelat i fem huvudrubriker, i det första kan ni läsa om studiens inledning där vi har skrivit en bakgrund, vårt syfte och problemformulering. Under rubrik två som är forskningsöversikten presenterar vi olika teorier. Rubrik tre är metoden där vi beskriver vårt tillvägagångssätt. Resultatet finner ni under rubrik fyra och tillslut en avslutande diskussion under rubrik fem.

2 Forskningsöversikt

I den här delen går vi igenom studiens övervägande av teoretiska utgångspunkter om miljöns betydelse för barns lärande i leken i form av utvecklingspedagogiken, variationsteorin och den sociokulturella teorin. Vi kommer även att redovisa definitioner om miljöns betydelse för lärandet i leken enligt aktuell forskning. Vi har valt att skriva om miljön och barns lärande i leken då vi båda upplever att leken tar stor plats under dagen på förskolan, leken har en central roll i förskolans verksamhet.

Under våra studietid på Högskolan i Kristianstad har vi läst om vilken betydelse den pedagogiska miljön har för att barnen skall stimuleras till lek. Barnen ska få utrymme och vara delaktiga i att utforma förskolans miljö tillsammans med pedagogerna.

2.1 Utvecklingspedagogik

Utvecklingspedagogiken är en teori för barns lärande i förskolan, som Ingrid Pramling Samuelsson har utvecklat tillsammans med andra forskare (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). Utvecklingspedagogiken fokuseras på lärandets objekt, det kunnande man vill att barnen ska utveckla en förståelse om. Hur barnen gör detta, vilket tillvägagångssätt de väljer för att utveckla en förståelse är lärandets akt. I utvecklingspedagogiken är det pedagoger som ska utmana barnen genom att erbjuda dem ett varierat innehåll i miljön, om det som vi vill att de ska få en förståelse för. Den fysiska inomhusmiljön skall vara varierande och lärorik samt skapa en trygghet och säkerhet hos barnen. I utvecklingspedagogiken riktas uppmärksamhet mot det som man vill att barnen ska lära sig, detta görs med hjälp av olika material som skapar förutsättningar för en lärandesituation.

Pedagogen utgår från barnets tidigare erfarenheter för att få barnen intresserade och för att få dem att själva tänka och reflektera (Pramling, Samuelsson & Mårdsjö Olsson 1997). I utvecklingspedagogikens teorier beskrivs det att leken och lärandet inte går att skiljas åt i barnens värld (Mårdsjö Olsson, 2010).

Det är pedagoger som ska fånga upp barnen och för dem på ett meningsfullt sätt rikta deras uppmärksamhet mot lärandeobjektet. För att skapa lärandesituationer måste vi ha en kunskap och förståelse i hur barnen tänker om ett specifikt innehåll och därefter bygga vidare på detta och erbjuda barnen nya utmaningar (Pramling Samuelsson & Asplund, Carlsson, 2003). Utvecklingspedagogiken är viktig för oss i det dagliga arbetet, med detta synsätt utgår

pedagoger från att barn föds med en förmåga där de förstår omvärlden. Här ska pedagoger tillvarata barns olika teorier och synliggöra dessa för barnen (Johansson & Pramling Samuelsson, 2007). Enligt utvecklingspedagogiken är det pedagogerna som ska utmana barnen och erbjuda dem förutsättningar för lärande, detta utifrån barnens tidigare erfarenheter (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2003). Eftersom vi i vår studie inte har fokus på några kunskapsfrågor gjorde vi ett val att inte utgå från denna teori.

2.2 Variationsteori

Vi fokuserar inte heller på variationsteorins lärandestrategier i vår studie men vi vill ändå lyfta den, då den spelar stor roll på förskolan.

Variationsteorin utgår från mångfald, d.v.s. att man kan se samma fenomen på olika sätt. Med detta menas att vi människor på olika sätt upplever och betraktar fenomen som är grunden i teorin. Det är Ferens Marton som har utvecklat variationsteorin, här riktar man lärandet mot ”något”, där avsikten är att lära. Man vill att lärandet ska leda till en utveckling och förändring i på vilket sätt man ser på detta ”något” (Ling & Marton, 2011). Variationsteorin har utvecklats ur fenomenografin till att även ha som mål att utveckla lärandet. Variationsteorin används för att beskriva lärande. Variationsteorin förklarar och beskriver hur vi ser på och tar emot kunskap om vår värld (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). För barnen är lärandet i miljön en ständig process, där de hela tiden utsätts för nya intryck och skaffar sig nya erfarenheter, som hjälper dem att förstå sin omvärld och känna igen olika samband och olikheter. När pedagoger i förskolan arbetar med variationsteorin erbjuder de barnen att se skillnader i den fysiska miljön. När pedagoger vill att barnen ska få en kunskap och lära sig om något ämne, måste de planera den fysiska miljön och verksamheten så att de erbjuder barnen en möjlighet att se vilka aspekter av det aktuella fenomenet som varierar och vilka som är invariant. Barnen måste få se vad som är kritiskt för lärandeobjektet. Ling & Marton (2011) anser att när barn har förstått något på ett autentiskt sätt så har de knutit an den nya kunskapen med erfarenheter de hade sedan tidigare. Detta blir en hjälp för barnen att förstå sin omvärld. Hur barn förstår aspekter beror på tidigare erfarenheter av hur man förstår sin omvärld, t.ex. för att veta om något är stort, måste man först ha erfarit något som är litet, man måste tidigare ha sett en variation av fenomenet.

2.3 Sociokulturellt perspektiv

Vygotskij var en rysk pedagogisk teoretiker som var verksam i början av 1900-talet (Vygotskij 1995). Vygotskij menar att barn lär sig i det sociala sammanhanget och att barns utveckling är ett resultat av deras sociala samspel med sin omgivning. Vidare menar han att samarbete mellan barn uppmuntrar till kreativt tänkande samt ger nya idéer och lärande i form av upptäckande. Vygotskij är en förespråkare för att lek och lärande hör ihop. Han menar att lek och fantasi är viktiga förutsättningar för att barnet ska få ett lärande. Människans medvetenhet skapas när man som barn får redskap för sina tankar och handlingar i det sociala samspelet (Vygotskij, 1995). I leken vi ger barnet möjlighet att lära sig, den huvudsakliga förståelsen för hur det sociala samspelet fungerar. Barns lärande sker först i samspel med andra t.ex. i en aktivitet, för att de sedan själv ska reflektera och koppla den nya kunskapen med sina tidigare erfarenheter (Strandberg, 2006). När barn samspelar med andra barn eller vuxna som är mer kompetenta än de själva så har barnet möjlighet att utveckla sin proximala utvecklingszon. Vygotskij anser att samarbetet mellan barn och pedagog är det centrala i utvecklingsprocessen. Barn bearbetar tidigare upplevelser i leken och det är därför viktigt att vi pedagoger erbjuder barnet ett brett material redan i förskolan som stimulerar barns fantasi och kreativitet. Kreativiteten och fantasin är centralt i Vygotskijs teorier och han anser att kreativiteten är nödvändig för människan, samt att vi låter miljön stimulera och utmana barnet. Vygotskijs perspektiv på utvecklingsbiologiska och kulturella utvecklingsfaser är att de inte är parallella. Utvecklingsfaserna möts ibland och då sker utveckling. Läroplanen vilar på sociokulturella teorier vilket innebär att barn lär genom att kommunicera och samspela med andra människor samt med sin omgivning (Säljö, 2010).

2.4 Urval av teorier

Vi har valt att utgå från Vygotskijs sociokulturella perspektiv, vilket innebär att man ser utveckling och lärande som en interaktion mellan människor samt miljön som man vistas i. Att det sociala samspelet och vår omvärld är nödvändigt för att barnen skall utveckla ett lärande. Vi ser stora möjligheter i att barnen lär sig i den miljö de vistas i på förskolan. Precis som Säljö (2010) tror vi att barn lär sig uppmärksamma, beskriva och agera i sin verklighet om man har en tillåtande omgivning som uppmuntrar.

2.5 Barnperspektiv och barns perspektiv

Barnsynen är den syn pedagoger har när de möter barnet i verksamheten. Alla har en barnsyn med sig, medveten eller omedveten. Vilken barnsyn man än har med sig så speglas den i mötet med barnen och den påverkar sättet man förhåller sig till barnen (Åberg & Taguhi, 2005). Att se barnet som subjekt (being), d.v.s. att barnet har egna funderingar, tankar, en egen vilja, att barnet får känna och uppleva saker efter sin egen uppfattning tyder på att man som pedagog ser barnet utifrån ett barnperspektiv. Barnen får vara kompetenta aktiva aktörer på sina egna villkor snarare än de är passiva mottagare. Att man lyssnar på barnen och utgår från deras vilja och lust att lära tillsammans. När pedagoger är närvarande och tillsammans med barnen i verksamheten och intar en medforskande roll, blir det ett sociokulturellt lärande. I det sociokulturella perspektivet förväntas pedagogerna ”möta och utmana barnen i deras lärande istället för att vänta in dem” (Sheridan och Pramling Samuelsson och Johansson, 2010, s. 34).

Barns perspektiv är när barnet upplever en känsla eller händelse, på den egna tillvaron, vad de hör, ser, känner och vad barnet erfar. Barnet ser på tillvaron från sin egen synvinkel och så som de själv ser på sitt liv utifrån sin föreställning. Barns perspektiv är det som visar sig för barnet, deras intention samt dess uttryck för sitt handlande, d.v.s. barnets upplevelser, vilja och önskningar (Johansson & Pramling, Samuelsson, 2003). När pedagoger utgår från ett barns perspektiv låter de barnen vara aktiva och få bidra med sina synpunkter och värderingar i t.ex. hur vi utformar miljön på förskolan, att vi låter barnens röst bli hörd.”... genom att prata med barnen om det som händer i den dagliga verksamheten får vi kunskap om deras perspektiv på den tillvaro som vi vuxna skapar för dem” (Arnér 2009). För att barnet ska få sina behov tillgodosedda är det betydande med en bra miljö. Den psykiska miljön främjar barnets utveckling på samma gång som barnperspektivet fokuseras (Kragh- Muller, Orested Andersen och Veje Hvitved, 2012).

2.6 Pedagogiska miljöer

Johnsson (2007) menar i sin artikel ”Plats för lärande genom lek” att man måste forska mer om vilken betydelse den fysiska miljön har för påverkan på barnens lek, att den bör struktureras upp utifrån ett helhetsperspektiv där lärande och lek är i fokus. Detta kan vi även läsa om i läroplanen för förskolan (Lpfö 98/10). I Engdahls studie 2007 “Med barnets röst ettåringar ’berättar’ om sin förskola” visar det på hur viktigt det är att vi vuxna har en väl förberedd miljö för att barnens alla sinnen ska stimuleras till lärande i den fria leken. T.ex. så är det viktigt att barnen i den fria leken ska få utlopp för sin fantasi och meningsskapande, då krävs det att det

finns material som är lämpligt för barnens ålder och att materialet är tillgängligt för barnen. I leken lär sig barnen att interagera socialt med andra barn detta sker i turtagning och när man behöver kompromissa om något. Alla barn tar in kunskap på olika sätt och behöver därför erbjudas en variation av miljöer. För en del barn underlättar det att ta in kunskap inomhus i en lugn miljö medan andra barn behöver använda hela kroppen och vistas utomhus för att ta in kunskap (Johnsson 2007). Engdahl, (2007) menar att miljön i förskolan är den plats där barnen är mest av sin vakna tid och bör därför vara utformad för lek och lärande, men även för omsorg.

De allra yngsta barnen som inte har något språk kan inte kommunicera verbalt och behöver stort utrymme för att kunna leka och röra sig med hela kroppen, de kommunicerar med hjälp av kroppen, de intar världen med kroppen. Barn lär hela tiden i leken precis som Johnsson (2007) menar så är en förutsättning för att man ska kunna leka att man kan vissa ”lekg regler”, t.ex. att man kan kompromissa och visa hänsyn.

Leken är viktig för barns utveckling och lärande, det har länge varit känt att leken är av stor betydelse för människans utveckling. Leksynen har också förändrats över tid. Förskolans verksamhet ska främja och bjuda in barnen till lek i deras miljö. Barnens lärande baseras såväl på samspelet mellan barn och pedagog, men barn lär sig även av varandra (Lpfö 98/10). Barns låtsaslekar och deras rollekar uppstår när barnen tar initiativ och här har fantasin en viktig roll för att leken skall fortgå. När man skall inreda ett rum på förskolan som skall inspirera barnen till kreativ sysselsättning kräver det planering av oss pedagoger om hur barnen agerar med olika material. Det är i rummet vi bygger in vilka förväntningar vi har på barnen, vad det är som skall göras i just detta rum. Nordin-Hultman (2004) antyder att det är det pedagogiska materialet som utgör möjligheter samt brist på möjligheter att skapa intressanta aktiviteter med barnen. Vidare menar Nordin-Hultman (2004) i sin avhandling, att en del material inte finns tillgängligt så att barnen själv kan ta fram det. Det kan vara så att materialet är i ett skåp eller stå högt upp på en hylla så barnen behöver be om hjälp. Dessa material förutsätter att pedagogerna är närvarande och introducerar materialet för barnen.

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter (Lpfö 98/10, s.6)

3 Metod

Som framgick i vårt syfte vill vi undersöka vad pedagoger har för synsätt samt vad de har för uppfattning om vilken betydelse inomhusmiljön har för barns lärande i leken.

I studien har vi valt att använda oss utav en kvalitativ metod där vi gjort intervjuer. I intervjuerna använde vi fasta frågor men vi var även öppna för följdfrågor för att få så uttömmande svar som möjligt. Våra frågor berörde miljöns betydelse för utveckling och lärande i leken. Om man vill förstå hur människor funderar och resonerar är det att föredra en kvalitativ metod (Trost, 2010). Genom att använda sig utav en kvalitativ metod erbjuds informanterna en större frihet i att uttrycka sina tankar, en kvalitativ studie är inte mätbar på samma sätt som en kvantitativ. Därför är den kvalitativa metoden att föredra när studien ämnar ta reda på tankar och åsikter hos informanterna. Eftersom vi inte vet vad informanterna har för information som kan vara av intresse för studien valdes en kvalitativ metod. I den kvalitativa metoden kan man få fram olika mönster (Thurén 2007).

I följande kapitel kommer vi att beskriva hur vi har gått tillväga i vår studie. Vi kommer redogöra för urval, etiska aspekter, genomförande och bearbetning av materialet. I sista delen av kapitlet beskriver vi trovärdigheten av studien samt giltighet.

3.1 Urval

Vi intervjuade åtta pedagoger på två traditionella förskolor. Vi ansåg att det var lagom att intervjua dessa åtta pedagoger utifrån den tid vi bestämde oss för att lägga ner på intervjuerna. Utifrån ett bekvämlighetsurval valde vi ut de pedagoger vi skulle intervjua. Bekvämlighetsurval är ett sätt där man som forskare tar kontakt med de man har för avsikt att intervjua (Trost 2010). Enligt Trost (2010) så kan det bli svårhanterligt med för många intervjuer, han menar då att det är bättre att ha färre intervjuer med hög kvalitet. Vi har valt ut två förskolor, där vi gjort våra intervjuer. Då vi båda bor och arbetar i Skåne valde vi att göra våra intervjuer på traditionella förskolor i våra grannkommuner. Pedagogerna vi intervjuade arbetade på både integrerade avdelningar och på åldersbestämda avdelningar. På den ena förskolan valde vi att intervjua tre pedagoger. På den andra förskolan har vi intervjuat fem pedagoger. Vi valde att göra så här då det blir en relationell representation mellan de två förskolorna. Vi kontaktade rektorerna på förskolorna och informerades om vårt examensarbete och frågade om vi fick intervjua några pedagoger. Vi kontaktade sedan respektive pedagog och bokade tid för

intervjuer. I vårt resultat kommer pedagogerna att benämnas som Pedagog A, B, C, D, E, F, G, H.

3.1.1 Presentation av pedagogerna

Vi har valt att presentera pedagogerna vi intervjuade genom en fråga som vi ställde till dem om vad de upplever som mest intressant i deras arbete.

Pedagog A är förskollärare och har arbetat i 17 år på förskola.

Enligt Pedagog A är det mest intressanta med yrket: Samspelet med barnen och allt de kreativa.

Pedagog B är förskollärare och har arbetat i 15 år på förskola.

Enligt Pedagog B är det mest intressanta med yrket: Barnen.

Pedagog C är förskollärare och har arbetat i 17 år på förskola.

Enligt Pedagog C är det mest intressanta med yrket: Att verksamheten utvecklas hela tiden. Ingen dag är den andra lik. Att se barnens utveckling och att se deras glädje över att lära sig nya saker.

Pedagog D är förskollärare och har arbetat i 25 år på förskola.

Enligt Pedagog D är det mest intressanta med yrket: Se barnen lära sig saker.

Pedagog E är förskollärare och har arbetat i 19 år på förskola.

Enligt Pedagog E är det mest intressanta med yrket: Först och främst att vara här och nu med barnen, men även att det är ett utvecklande yrke för mig själv, t.ex. genom att jag får gå på utbildningar och fortbildningar som gör att jag utvecklas som människa.

Pedagog F är barnskötare och har arbetat i 18 år på förskola.

Enligt Pedagog F är det mest intressanta med yrket: Oj, det är mycket som är intressant, men det är ju både fantastiskt och intressant att se barnen utvecklas. Något som jag också tycker är intressant är hur mycket jag som pedagog har möjlighet att påverka barnen, det är både skrämmande och intressant, för hur vet jag vilken påverkan som är bra eller mindre bra?

Pedagog G är förskollärare och har arbetat i 21 på förskola.

Enligt Pedagog G är det mest intressanta med yrket: Att få vara nära barnen och att man som pedagog är en del av deras utveckling.

Pedagog H är förskollärare och har arbetat i 3 år på förskola.

Enligt Pedagog H är det mest intressanta med yrket: Att få följa barnen i dess utveckling.

3.2 Etiska aspekter

I vår studie har vi valt att utgå ifrån de forskningsetiska principerna från Vetenskapsrådet. Dessa principer skall skydda deltagarna som medverkar i vår forskning och främja god kontakt mellan oss som forskare och deltagarna (Vetenskapsrådet, 2002).

Informationskravet innebär att innan vi genomförde våra intervjuer så skickade vi ut information om vårt syfte om studien. Här fick deltagarna även en uppfattning om vilka premisser som gäller för deras medverkande. *Samtyckeskravet* innebär att vi som forskare måste ha medgivande från deltagarna och tillåtelse att nyttja ljudupptagning under intervjun. Deltagarna skall också vara medvetna om att de har rätt att när som helst avbryta sin medverkan utan att behöva ge någon förklaring. Vi informerade våra deltagare att de är skyddade genom tystnadsplikt och att de är anonyma i vår studie, *Konfidentialitetskravet*. De blev även informerade om att alla ljudupptagningar och transkriberingar av intervjuerna raderas efter studiens avslut. *Nyttjandekravet*, innebär att deltagarna blev informerade att vi som forskare inte kommer att använda insamlad data till kommersiellt bruk eller låna ut till annan forskning (Vetenskapsrådet, 2002).

3.3 Genomförande

För att vi skulle få ett bra upplägg på vår undersökning satte vi upp en tidsram som hjälpte oss att ligga i fas med vårt arbete. Vi bestämde tid för intervjun direkt när pedagogerna hade tackat ja till att vara med i vår undersökning. Innan vi började med att intervjua de tillfrågade pedagogerna blev de informerade om att vår studie fokuserar på inomhusmiljön. För att inte pedagogerna skulle bli påverkade av varandra så valde vi att intervjua dem enskilt. Vi avsatte 30 minuter men såg till att vi hade mer tid vid behov. Vid samtliga intervjutillfällen satt vi i avskilda rum där vi hade möjlighet att sitta ostört vilket resulterade i att intervjun upplevdes som behaglig. Under alla våra intervjuer hade vi ljudupptagning samt att vi tog anteckningar. Ljudupptagning är en bra metod för att lättare komma ihåg vad som sagts på intervjuerna (Patel & Davidsson, 2003).

För att vi skall få en insikt i pedagogernas åsikter, känslor, erfarenheter och uppfattningar gör vi intervjuer som då är ”en metod som står i samklang med innehållets invecklade beskaffenhet” (Denscombe, 2009 s.232). Resultaten är alltid en tolkningsprocess anser Denscombe (2009) som också menar att det inte finns någon forskning som är fri från inverkan.

3.4 Bearbetning

Efter att alla intervjuerna var genomförda så lyssnade vi av materialet och transkriberade dem på datorn. Vi intervjuade fyra pedagoger vardera och gjorde transkriberingarna på de intervjuer som vi genomfört. I våra transkriberingar valde vi att ta bort passager. Därefter så läste vi noga igenom varandras transkriberingar och analyserade svaren. Vi grupperade respektive frågas svar, så att alla svar kom under respektive fråga. Utifrån detta tittade vi på vilka likheter och olikheter vi kunde se i de olika svaren. Detta upprepade vi flera gånger, vilket gjorde att vi en förståelse för den insamlade data och på så sätt fördjupade vi oss i vad informanterna hade sagt, vad som gjordes och vad som skildrades genom data (Denscombe 2009). På detta sätt fick vi fram de olika mönster som lade grunden till utformningen av våra två teman i resultatdelen, vilka var att undersöka några verksamma pedagogers uppfattningar och tankegångar om inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken. Samt att undersöka hur man som pedagog kan inreda inomhusmiljön för att stimulera och synliggöra barns lärande i leken. Utifrån dessa två teman har vi ytterligare gått igenom materialet och lyft fram pedagogernas uttalande. Vi har så långt som möjligt försökt undvika förutfattade meningar och övertolkningar, vi har försökt vara så objektiva som möjligt när vi har analyserat svaren.

4 Resultat

I den här delen redovisar vi pedagogernas tankar och utgår ifrån studiens frågeställningar. Vi har här valt att bortse från två av våra intervjufrågor där vi upplevde att de inte gav svar på vad vi sökte i vårt syfte. Syftet var att undersöka några verksamma pedagogers uppfattningar och tankegångar om inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken. Vi ville undersöka hur man som pedagog kan inreda inomhusmiljön för att stimulera och synliggöra barns lärande i leken. Alla pedagogerna lyfte i våra samtal att inomhusmiljön på förskolan ska vara genomtänkt och planerad för barnen som befinner sig där.

”Miljön ska vara mångsidig, det ska finnas många lekrum, eller olika stationer som inbjuder barnen till lek”. (Pedagog C)

Vidare menar pedagog C att barnen ska ha möjlighet till att dra sig undan och leka ostört ska det inredas olika hörnor och vrår för barnen.

4.1 Resultat

4.1.1 Pedagogernas syn på den fysiska inomhusmiljön

Många av pedagogerna, sex av åtta nämnde att miljön ska vara utformad för barnen som finns i verksamheten och för deras behov. Pedagogerna menade även på att för att den fysiska miljön ska vara främjande och utvecklande ska den vara inspirerande och inbjudande och vara inredd efter barnens ålder. Barnperspektivet är ett förhållningssätt där pedagogerna strävar efter att se verksamheten utifrån barnens behov.

Ser varje barns behov och försöker tillfredsställa detta, dock kan det vara väldigt tidskrävande, men ambitionen är att barnen ska få vara med och bestämma. (Pedagog D)

Pedagog C tyckte att det ska finnas möbler i barnens storlek och att det ska finnas tillgängligt lekmaterial som främjar lärandet på alla områden. Att man tänker på att ha hyllor i barnens höjd så att barnen själv kan utforska materialet. Föremål som stimulerar olika slags lekar, som t.ex. utklädningskläder för rollekar, är också viktigt ansåg pedagog H. Vidare menade hon att för att barns lärande ska kunna främjas i leken krävs det att det finns pedagoger tillgängliga för att utmana och stimulera.

För att skapa ett lugn i miljön kan man ha ljuddämpande möbler som är anpassade till barnens storlek, textilier på väggarna och låta barnen lyssna på lugn musik, menade pedagog C.

Alla pedagogerna nämnde att om den fysiska miljön på förskolan är inbjudande, inspirerande och intressant, så skapas det en bra miljö för lek och olika lärande situationer. Pedagog A ansåg att man skulle skapa rum i rummet för att barnen skulle ha möjlighet att kunna leka ifred, samtidigt som hon poängterar att det är nödvändigt att pedagoger finns närvarande och kan hjälpa barnen att hålla sig kvar i leken och behålla lugnet. Detta lyfte även pedagog D.

Vi pedagoger måste observera barnen och analysera det för att få fram hur vi ska inreda.

Pedagog E ansåg att de försöker att utgå från ett barnperspektiv, men att de i arbetslaget upplever det som svårt att tillgodose alla barnen när de utformar miljön eftersom det både finns både ettåringar och femåringar i barngruppen. Pedagog B har en uppfattning om att de i största möjliga mån lyssnar på barnens önskemål och ser till att allt material och alla leksaker ska finnas i barnens nivå och vara lättillgängliga för dem själva att ta. Hon ansåg även att de ändrade inomhusmiljön efter barngruppen de har just nu och menade därför att de utgår från ett barnperspektiv. Pedagog G framhåller att i arbetslaget där hon arbetar så låter de barnen vara aktiva i den dagliga verksamheten, då får barnen på en samling berätta om de saknar material på hyllorna, om det är något de vill ska plockas fram eller köpas in.

Vi lyssnar på barnen och utgår från deras vilja och lust när vi planerar barnens miljö. (Pedagog G)

Då är det lättare för oss att skapa en miljö som är inredd efter barns intressen ansåg pedagog G.

Genom att vi är här och nu tillsammans med barnen i deras lekar, ser vi deras intressen och kan på så sätt utveckla deras lärande i leken genom att erbjuda barnen material som de har intresse av uttryckte pedagog F. Vidare menar pedagog G att för att skapa bra miljöer för lärande måste vi lyssna på barnen och utgå från deras intressen, samtidigt som vi måste erbjuda barnen utmaningar.

Det var tre av de intervjuade pedagogerna som lyfte att de hade svårt att få tiden att räcka till att göra så mycket observationer som de skulle vilja p.g.a. olika omständigheter i verksamheten. Pedagog F menar att de brukar utgå från observationer för att veta hur de ska utforma miljön, men att just nu finns det ingen tid till detta då kolleger är sjukskrivna samt att det är överinskrivningar i barngruppen.

4.1.2 Hur pedagogerna skapar en fysisk inomhusmiljö för barns lärande i leken
Här är alla pedagoger överens om att man måste observera för att kunna se vilka behov barnen har.

Genom observation, där ser jag vad varje barn har för behov av material just nu. (Pedagog C)

Vi pedagoger måste vara lyhörda för barnen och respektera att alla har olika behov, allas behov är lika viktiga att tillgodose. Vi måste utgå från barnen och vilka behov de har, ibland kan det vara bra för en del barn att vistas i en mindre grupp och då är det vi pedagoger som måste erbjuda barnen detta. (Pedagog A)

Pedagog B pekar på att barn har olika intressen samt har olika sätt att ta in sin kunskap på och ger därför förslaget att:

Genom att erbjuda barnen olika lekstationer, så skapas många valmöjligheter för barnen att ta in kunskap på.

Miljön på förskolan ska anpassas efter barnen som befinner sig där. Pedagog F säger att om man har allt material tillgängligt så att barnen själv kan ta när de har lust så slipper de vara beroende av en vuxen. Vi utgår från vilka behov barnen har när vi erbjuder material, vi försöker att se vilka erfarenheter de har, samt vilket material de behöver för att utmanas i sitt lärande. För mig är även ett stimulerande material ett lustfyllt material för barnen, där jag ser att de har roligt både enskilt och tillsammans med kompisarna, pedagog F.

Vidare betonar både pedagog F och pedagog C att miljön ska vara tillåtande för barnen att fritt få använda när lusten faller på, allt ska vara anpassat efter barnens behov.

Genom att vara närvarande där barnen är kan jag observera och se vad barnen är intresserade av.

Genom dokumentation kan vi synliggöra barns lärande men också genom att ständigt föra en dialog med barnen. Det gör barnen delaktiga i att planera innemiljön och för fram deras tankar och behov. Det är därför viktigt att man som pedagog lyssnar på barnet.(Pedagog H)

Pedagog G framhäver även att genom att använda oss av dokumentation kan vi utforma vår miljö utefter barnens intresse och därmed ska vi utmana barnen så att nya lärsituationer skapas. Sex av de intervjuade pedagogerna var eniga om att är materialet något som barnet har ett intresse av, så blir det ett stimulerande material.

Ett material blir stimulerande för barnet om de har ett intresse för det, finns inte intresset är det vi pedagoger som ska byta ut materialet.(Pedagog G)

Jag anser att ett stimulerande material är ett material med många olika användningsområden, t.ex. kapastavar som man både kan räkna, bygga och sortera med, pedagog B. Pedagog H anser att ett material är stimulerande för barnet så länge det har ett syfte, och betonar att det behöver absolut inte vara samma syfte som vi pedagoger har. Vidare säger hon att vi som pedagoger kanske har ett särskilt syfte med ett material som står på hyllan,

t.ex. småbitar av silkespapper. Barnet kommer här på ett annat användningsområde med silkespapperet och utforskar materialet på ett eget sätt.

5 Diskussion av resultat

Vår studie baseras på åtta pedagogers syn där vi har fått en djupare insikt i hur pedagogers tankar är gällande inomhusmiljöns betydelse för lek och utveckling. Den kvalitativa analysen är sett ur ett sociokulturellt perspektiv där det empiriska materialet har använts.

Pedagogernas upplevelser är snarlika och de upplever miljöns betydelse på ett liknande sätt.

Syftet med vår studie var att ta reda på pedagogers uppfattningar och tankegångar om inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken. Studien var inte menad att undersöka hur förskolemiljön var utan att ta reda på vad pedagoger har för tankar kring miljön och hur de vill verkställa detta i sin inomhusmiljö. Vi har haft vårt syfte i åtanke under hela studien vilket har hjälpt oss att fokusera genom hela arbetets gång. Valet som gjordes att ha intervjuer istället för att skicka ut enkäter tror vi har lett till ett mer djupgående svar hos de som vi intervjuade.

Resultatet som vi får fram är att samtliga pedagoger var eniga om att man bör utgå från ett barnperspektiv när man planerar och iordningställer barnens inomhusmiljö. Samt att inomhusmiljön på förskolan ska vara genomtänkt och välplanerad för barngruppen som är i verksamheten just nu. Utformningen av den pedagogiska miljön har stor betydelse för barns lärande, barnen erövrar världen genom att integrera med sin omgivning (Pramling, Samuelsson & Sheridan, 2006).

Enligt Vygotskij så sker barns lärande i samspel med andra i sociala aktiviteter, detta sker i den miljö där barnen befinner sig, sociokulturellt perspektiv (Strandberg, 2006).

Något annat som pedagogerna tyckte var betydelsefullt, var att anpassa möblernas storlek efter barnen. Hyllorna samt matbord och stolar bör vara i sådan storlek så att barnen blir självständiga och hade möjlighet att ta det material de ville ha. Nordin-Hultman (2004) menar att barnen formas av den miljö som de befinner sig i, vistas barnen i en miljö som är utformad efter deras behov och intressen så blir de stimulerade och utvecklas. För att öka möjligheterna till ett lärande vill pedagogerna att miljön vara så nåbar som möjligt för barnen. Vi på förskolan skall erbjuda barnen en inspirerande miljö som lockar dem till ett lustfyllt lärande där de utforskar omvärlden (Lpfö 98/10).

Det lyfts även i intervjuerna vi gjorde att för att miljön ska vara utvecklande och främja lärandet, ska pedagogerna se till så att de skapar en inbjudande och en för barnen inspirerande miljö. Den fysiska miljön i förskolan ska tillgodose barns behov och även inspirera barn till lek (Granberg, 2004).

För att skapa en miljö som är tilltalande för alla barnen kan man behöva skapa små rum i rummen så att barnen ges möjlighet till att leka ifred. Vi ser också att pedagoger tycker det är av stor vikt att barnen kan dra sig undan i smårum för att kunna bearbeta sina kunskaper och tänka ifred (Jämför Sandberg, 2006). Rummen ska vara inredda med material som är stimulerande för barnen, som har många olika användningsområden och utmanar barnen framhåller de flesta av pedagogerna.

Pedagogerna är medvetna om att barnen ska vara aktiva och delaktiga, att det är utifrån vilka intressen barnen har som de ska inreda miljön. Genom att låta barnen vara delaktiga och inreda miljön efter deras intressen och önskemål så skapas det möjligheter till ett lärande. Enligt Lpfö 98/10 så ska den pedagogiska verksamheten vila på demokratis grund, vilket innebär att det är vårt ansvar att lyssna på barnen och observera dem så att vi vet hur vi ska utforma miljön. Förskolans miljö ska inredas så att det finns tillfälle till både enskilt lärande och lärande i grupp.

Dessa tankar ser vi att det finns hos pedagogerna som vi har intervjuat, men en del av pedagogerna upplever att det tar tid att observera barnen och att de just nu inte har någon möjlighet att göra observationer i den utsträckning som man skulle önska. Vi upplever själv i dagens förskola att det har tillkommit många bisysslor för oss pedagoger. Tiden som skulle kunna läggas på att observera barnen lägger vi allt mer idag på t.ex. dukning, disk. Vi som pedagoger får idag ofta sköta en del administrativa uppgifter som t.ex. att ordna vikarie när någon kollega är borta. Dessutom har mötesfrekvensen ökat, det kvalitativa arbetet ska vi dokumentera i kvalitetsredovisningar. Som en större förskola ska man försöka dokumentera likvärdigt och då måste vi skapa mallar där vi gör likadant i arbetet med barnen.

5.1 Metoddiskussion

Vår undersökning utgår från åtta pedagoger där alla besvarade frågorna. I studien har vi valt att använda oss utav en kvalitativ forskningsintervju. Syftet med detta är att de intervjuade utgår från sitt eget perspektiv (Kvale och Brinkman 2009). Då vi i vår studie vill ta reda på pedagogernas tankar och åsikter valde vi att intervjua för att få ett fylligare svar. Denscombe (2009) menar att vi som forskare ska ta den intervjuades perspektiv och inte ha egna antaganden för att kunna beskriva informantens synsätt. Vi är medvetna om att hade vi gjort fler intervjuer eller gjort intervjuerna vid annat tillfälle kunde svaren blivit annorlunda. Eftersom vi endast intervjuat åtta pedagoger kan vi inte säga att resultatet är tillförlitligt i vidare

mening. Vi gjorde ett aktivt val i att inte informera pedagogerna i förväg om vad studien handlade om, detta för att vi inte ville att de skulle kunna förbereda sig. Ibland kan de intervjuade svara så som vi forskare förväntar oss svaren och detta kan då påverka resultatet (Denscombe, 2009). Vi gjorde ingen pilotstudie, vilket vi nu i efterhand kan känna att studien hade tjänat på. Om vi hade använt oss utav en pilotstudie hade vi kunnat använda oss av de tillfrågades reflektioner för att granska frågornas validitet. På så vis hade vi troligtvis inte behövt bortse från tre av frågorna i resultatet. Vi har tolkat våra svar utifrån egna erfarenheter och uppfattningar vilket kan medföra att vi har uppfattat svaren något felaktigt mot vad pedagogerna menade. Vi har valt att sortera in allt material under två teman, för att kunna uppnå en god kvalitativ analys. Våra teman hänger ihop med vårt syfte och våra frågeställningar och genom detta menar vi på att vi uppnår god trovärdighet.

6 Avslutande diskussion

Vi på förskolan skall erbjuda barn en trygg miljö men samtidigt utmana och locka barnen till lek, lärande och aktivitet. Det är i förskolan som vi ska lägga grunden till ett livslångt lärande (Lpfö, 98/10). Vi valde därför att ta reda på verksamma pedagogers uppfattningar och tankegångar om inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken. För oss går leken och lärandet hand i hand, allt som barnen gör hos oss på förskolan är en lek, vi skiljer inte på lek och lärande. Vi ville ta reda på vilket sätt man som pedagog kan inreda miljön inomhus för att stimulera och synliggöra barns lärande i leken.

Det är genom leken som barn utvecklas och ett lärande sker. Leken har en speciell ställning inom förskolan, i leken när barnen samspekar med andra så utvecklar de sin sociala förmåga vilket gör att de får en förståelse för andra människors situationer (Brodin & Lindstrand, 2006).

Inomhusmiljön har betydelse för barns utveckling och lärande, den skall vara tillåtande och stimulerande där barnen ges en möjlighet att själva utforska med alla sina sinnen. Att erbjuda barnen en väl förberedd miljö där material är anpassat till alla barns behov.

För att göra barnen så självständiga som möjligt skall man anpassa materialet och möblerna, den väl förberedda miljön skall ge barnen en möjlighet till stimulans, inläring och utveckling. I och med att vi erbjuder barnen att ha materialet på låga hyllor har de en frihet att prova på allt material. Barnen ska inte känna att de hela tiden behöver be en pedagog om hjälp med att ta fram material att leka med. Barnen ska känna en tilltro och förmåga till sig själv, de ska känna att vi pedagoger litar på dem och ser dem som kompetenta. Problem kan uppstå när man har en åldersblandad barngrupp där man av säkerhetsskäl för de allra yngsta barnen måste ha visst material oåtkomligt. Detta kan i sin tur föra med sig att de äldre barnen inte får samma möjlighet till stimulans.

Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet. Den ska inspirera barnen att utforska omvärlden. I förskolan ska barnen möta vuxna som ser varje barns möjligheter och som engagerar sig i samspelet med både det enskilda barnet och barngruppen (Lpfö 98/10, s.6).

Vi håller med de pedagoger som tyckte det är svårt att inreda miljön när det är stor åldersspridning på barnen. Vi föredrar båda att arbeta i ålderhomogena åldersgrupper, då det är lättare att utforma miljön för barnen på ett utmanade och lustfyllt sätt. Då kan vi erbjuda barnen ett större utbud av stimulerande material för just den aktuella barngruppen. För att kunna inreda en tilltalande och inspirerande miljö där det skapas förutsättningar för ett lärande i leken, vill det till att pedagoger hittar tid till att observera och ta reda på vilka intressen barngruppen har. Vi upplever själv båda två att det kan vara svårt att hitta den tiden, till att sätta sig ner och observera. Samtidigt som vi anser att detta är av största vikt att vi alla inom förskolan arbetar så. Barnen ska få möjlighet att uttrycka sig, komma med egna idéer och vi pedagoger ska utifrån detta tillsammans skapa bra förutsättningar för barnen.

Precis som en av de intervjuade pedagogerna lyfte så kan man på en samling eller i de dagliga samtalen med barnen fråga hur de vill inreda sin inomhusmiljö. Genom att vi här intar ett barnperspektiv utgår vi ifrån barnens behov och intressen och genom detta skapar vi för barnen en fördelaktig miljö. I barnperspektivet utgår vi pedagoger från barnens nyfikenhet och lyssnar på deras önskemål. Vi ger barnet det bästa utifrån oss själva och försöker se och föreställer oss hur barnet upplever vissa situationer, en känsla eller en händelse.

För att kunna göra detta bör pedagogen sätta sig in i barnens tidigare erfarenheter och lyssna på barnens funderingar om vad de vill skall göra. Vi skall belysa barnens villkor och förutsättningar som de lever i, samt se hur detta påverkar deras erfarenheter i vardagen.

Vi som pedagoger måste utgå från ett barnperspektiv medan vi samtidigt på ett naturligt sätt utgår från vuxenperspektivet (Arnér, 2009).

Däremot har de yngsta barnen inte alltid möjlighet att uttrycka sig verbalt om vad de har för tankar, idéer och önskemål. För pedagoger som arbetar med de yngsta barnen är det ännu viktigare att pedagogerna finner tid till att observera så att barnen kan erbjudas lämpligt material som intresserar och stimulerar.

Barn utvecklas och lär i leken, i leken tillåts barnen att leva ut sina fantasier, de kan tärda in i en annan värld då allt är möjligt, de bearbetar intryck, och kommunicerar med andra barn. Forskare är överens om att barns lek är spontan, lustfylld, frivillig och symbolisk (Knutsdotter Olofsson, 1996). I leken har inte barnen något bestämt mål, men leken är ofta väldigt social (Pramling, Samuelsson & Sheridan, 2006). Vi måste värna om barnens fantasi och skapa variationer av olika miljöer där barnen kan få utlopp för sina fantasier och meningsskapande i ett socialt samspel. Förskolornas rum påverkar barns lärande i leken, rummen förmedlar kunskaper och barns förväntningar, på så sätt skapar det lärande och utveckling för barnen.

Beroende på hur vi pedagoger väljer att inreda rummen så kan vi antingen underlätta lärandet för barnen eller försvåra det för dem (Davidsson, 2006). Miljön ska vara flexibel och föränderlig den ska anpassas efter just den barngrupp vi har. För att leken ska bli kreativ och vara meningsfull för barnen bör den fysiska inomhusmiljön vara stimulerande och tillgodose barnen behov. Med den sociokulturella utvecklingen menar Vygotskij att lärandet sker i samspel med andra, det är när barnen i leken kommunicerar och har ett samtal som de befäster sina kunskaper. I det sociokulturella perspektivet sker utvecklingen i samspel med andra (Sandberg, (red.) 2006).

Vi har båda upplevt under våra år vi har arbetat inom förskolan att pedagoger inte är tillåtande mot barnen, utan har vi "bestämt" att stolarna ska stå vid bordet, så får man inte använda de till något annat. Det är inte vi pedagoger som bestämmer vad som är möjligt att göra i ett visst rum, här måste barnen få vara delaktiga och få utrymme till att utveckla hur de på bästa sätt kan inreda och använda rummet. Har vi inte barnen med oss när vi gör förändringar i miljön så kan den bli främmande för barnen istället för utvecklande (Davidsson 2006).

Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för bör ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av verksamheten (Lpfö98/10, s.12).

Vi upplever att pedagoger tycker att det blir rörigt och ostrukturerat när barnen i leken flyttar runt t.ex. stolar för att leka "buss", eller flyttar ett bord för att bygga en koja. Vi kan själv känna igen oss i detta, vi har själv agerat så här tidigare.

7 Slutsats

Efter vår utbildning upplever vi båda att vi har fått mer erfarenhet och förståelse för vilken betydelse den fysiska inomhusmiljön har för barns lärande i leken. Studien har även bidragit till en ökad förståelse för pedagogers tankar om vilken betydelse den fysiska inomhusmiljön spelar för roll för barnen och för deras lärande i leken. Vi ser att pedagoger är medvetna om den fysiska inomhusmiljöns betydelse och att de har en ambition att iordningställa miljön utifrån ett barnperspektiv, men att pedagogerna upplever tiden som ett hinder.

Som vidare forskning skulle vi kunna tänka oss att studera den fysiska inomhusmiljön på förskolor med olika inriktningar.

Bilaga 1

Personfakta

Namn:

Vad har du för utbildning?

Hur länge har du arbetat i verksamheten?

Vad tycker du är mest intressant inom ditt yrke?

Intervjufrågor

1. Hur anser du att inomhusmiljön skall utformas för att på bästa sätt utveckla och främja barns lärande i leken hos er?
2. Hur tillgodoser ni alla barnens lärande och behov i er inomhusmiljö?
3. Utgår ni ifrån ett barnperspektiv när ni utformar inomhusmiljön?
Om inte hur gör ni då? / Om ja, på vilket sätt?
4. Vad anser du vara ett stimulerande material har för barns lärande i er inomhusmiljö?
5. Hur anser du som pedagog att ni har möjlighet att påverka inomhusmiljön på er förskola?
6. Hur ofta byter ni ut materialet och är det tillgängligt för barnen på förskolan?
7. Är det något du vill tillägga?

Bilaga 2

Forskningsetiska övervägande

Följande forskningsetiska principer har till syfte att ge normer för förhållandet mellan oss intervjuare och informatören så att vid konflikt en god avvägning kan ske mellan forskningskravet och individskyddskravet.

Fyra huvudkrav

Informationskravet innebär att innan vi genomförde våra intervjuer så skickade vi ut information om vårt syfte om studien. Här fick deltagarna även en uppfattning om vilka premisser som gäller för deras medverkande.

Samtyckeskravet är att vi som forskare måste ha medgivande från deltagarna och tillåtelse av att nyttja ljudupptagning under intervjun. Deltagarna skall också vara medvetna om att de har rätt att när som helst avbryta sin medverkan utan att behöva ge någon förklaring.

Konfidentialitetskravet. Vi informerade våra deltagare att de är skyddade genom tystnadsplikt och att de är anonyma i vår studie. De blev även informerade om att alla ljudupptagningar och transkriberingar av intervjuerna raderas efter studiens avslut.

Nyttjandekravet. Deltagarna blev informerade att vi som forskare inte kommer att använda insamlad data till kommersiellt bruk eller utlånas till annan forskning

Genom att skriva under detta samtycker jag att samtalet spelas in och används som material till denna studie.

Datum: _____

Underskrift informant: _____

Datum: _____

Underskrift intervjuare: _____

LITTERATUR

- Arnér, Elisabeth (2009). *Barns inflytande i förskolan: en fråga om demokrati*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Brodin, Jane & Lindstrand Peg (2006). *Alla kan vara med i en tillåtande lekmiljö*. I Sandberg, A. (red). Miljöer för lek, lärande och samspel. Lund: Studentlitteratur, ss. 87-102.
- Davidsson, Birgitta (2006). *Skolans olika rum och platser sett ur barns perspektiv*. I Sandberg, A. (red). Miljöer för lek, lärande och samspel. Lund: Studentlitteratur, ss. 38-57.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur; Lund.
- Fock, Magnus (2008). *"Den lärarinnan är den lyckligaste": händelser i förskolläraernas historia*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Granberg, Ann (2004). *Småbarnslek: en livsnödvändighet*. 1. uppl. Stockholm: Liber.
- Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (red.) (2003). *Förskolan: barns första skola!*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (2007). *"Att lära är nästan som att leka": lek och lärande i förskola och skola*. 1. uppl. Stockholm: Liber.
- Kragh-Müller, Grethe, Ørsted Andersen, Frans & Veje Hvitved, Louise (red.) (2012). *Goda lärmiljöer för barn*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Lillemyr, Ole Fredrik (2002). *Lek - upplevelse - lärande i förskola och skola*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2010). Stockholm: Skolverket.

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442>

Myrdal, Alva (1935). *Stadsbarn: en bok om deras fostran i storbarnkammare.* Stockholm: Kooperativa förb.

Mårdsjö Olsson, Ann-Charlotte (2010). *Att lära andra lära: medveten strategi för lärande i förskolan.* 1. uppl. Stockholm: Liber.

Nordin-Hultman, Elisabeth (2004). *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande.* Diss. Stockholm : Univ., 2004.

Olofsson, Birgitta (1996). *De små mästarna: om den fria lekens pedagogik.* Stockholm: HLS.

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning.* 3., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Asplund Carlsson, Maj (2003). *Det lekande lärande barnet: i en utvecklingspedagogisk teori.* 1. uppl. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Mårdsjö Olsson, Ann-Charlotte (1997). *Grundläggande färdigheter - och färdigheters grundläggande.* Lund: Studentlitteratur.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja (2006). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan.* 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Sandberg, Anette (red). (2006). *Miljöer för lek, lärande och samspel.* Lund: Studentlitteratur.

Sheridan, Sonja, Pramling Samuelsson, Ingrid & Johansson, Eva (2010). *Förskolan: arena för barns lärande.* 1. uppl. Stockholm: Liber.

Strandberg, Leif (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fuskklappar.* Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

- Säljö, Roger (2010). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. 2. uppl. Stockholm: Norstedts.
- Thurén, Torsten (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2., [omarb.] uppl. Stockholm: Liber.
- Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Wallin, Karin (1996). *Reggio Emilia och de hundra språken*. 1. uppl. Stockholm: Liber utbildning.
- Vallberg Roth, Ann-Christine (2011). *De yngre barnens läroplanshistoria: didaktik, dokumentation och bedömning i förskola*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Vygotskij, Lev Semenovič (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.
- Åberg, Ann & Lenz Taguchi, Hillevi (2005). *Lyssnandets pedagogik: etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Elektroniska källor

Engdahl, Ingrid (2007). *Med barnens röst: ettåringar "berättar" om sin förskola*.
Licentiatavhandling i barn- och ungdomsvetenskap Stockholm : Lärarhögskolan i Stockholm,
2007.

Tillgänglig på Internet:

http://www.buv.su.se/polopoly_fs/1.44669.1320917429!/IOL_Forskning40_Ingrid_Engdahl.pdf

Hämtad 2015-04-22

Johnsson, Boel (2007) *Plats för lärande genom lek - en studie av lärares uppfattningar om sin praktik i förskola och förskoleklass*.

Tillgänglig på internet:

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:23954/FULLTEXT02>

Hämtad 2015-05-17

Lo, Mun Ling (2012). *Variation theory and the improvement of teaching and learning*.
Göteborg: Acta universitatis Gothoburgensis.

Tillgänglig på Internet:

<http://gupea.ub.gu.se/handle/2077/29645>

Hämtad 2015-05-02

Vetenskapsrådet;

Tillgänglig på internet:

<http://vr.se>

Hämtad 2015-05-17

Vygotskij, L.S. (1967). *Play and its role in the mental development of the child*. *Journal of russian and East European Psychology*, 5

Tillgänglig på internet:

<https://www.marxists.org/archive/vygotsky/works/1933/play.htm>

Hämtad 2015-04-21

